

Avrupa Konseyi

Avrupa İnsan
Hakları Sözleşmesi

PRATİKTE HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER

Öğretim kaynakları

Avrupa Konseyi: kendi türündeki tek örgüt

Avrupa Konseyi'nin temel amaçları:

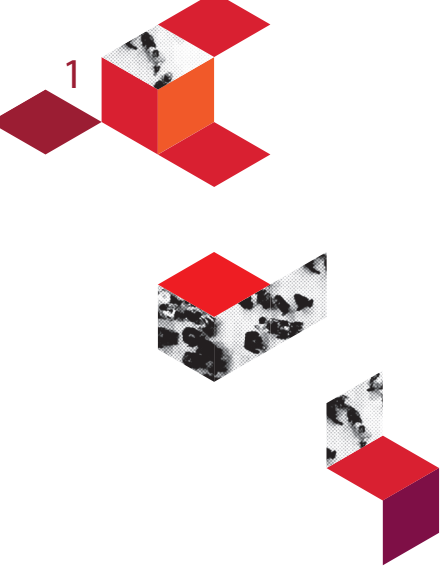
- ◆ insan haklarını, çoğulcu demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü korumak
- ◆ farkındalığı arttırmak ve Avrupa kültürel kimliğini ve çeşitliliğini geliştirmek
- ◆ Avrupa toplumunun karşı karşıya kaldığı meydan okumalara ortak çözümler bulmak: azınlıklara karşı ayrımcılık, yabancı düşmanlığı, tahammülsüzlük, bioetik ve klonlama, terörizm, insan kaçakçılığı, örgütlü suç ve yolsuzluk, siber suçlar ve çocuklara karşı şiddet
- ◆ siyasi, hukuki ve anayasal reformları uygulayarak Avrupa'da demokratik istikrarı sağlamak.

Bu amaçları gerçekleştirmek için Avrupa Konseyi şu kurumlara sahiptir:

- ◆ **Bakanlar Komitesi:** Strazburg'da bulunan, üye devletlerin dışişleri bakanları veya bunların daimi temsilcilerinden oluşan karar verici organ
- ◆ **Parlamanterler Meclisi (AKPM):** üyeleri ulusal meclislerce atanan danışma organı. 318 üyesi ve 318 yedeği vardır
- ◆ **Yerel ve Bölgesel Yetkililer Kongresi:** yerel ve bölgesel yetkilileri temsil eden danışma organı

- ◆ **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi:** Yargı alanı içindeki herkesin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle korunmasını teminat altına alan yargı organı
- ◆ **İnsan Hakları Komiseri:** üye ülkelerde insan hakları farkındalığı ve saygınlığı alanındaki eğitimi geliştirme rolü bulunan bağımsız yetkili
- ◆ **USTK:** Avrupa Konseyi, katılımcı statüsü tanınan 400'den fazla uluslararası sivil toplum kuruluşu (USTK) ile diyalog halindedir
- ◆ **Genel Sekreter:** AKPM tarafından beş yıllık bir süre için örgütün başı olarak seçilir, Konsey'in çalışma programı ve bütçesinin stratejik planlaması ve yönetiminden ve Örgütün günlük işlerinin düzgün yürümesinden sorumludur
- ◆ **Sekreteryası:** 47 üye devlete mensup 2000'den fazla personel Konsey'in merkezi olan Strazburg'da ve Avrupa'daki diğer ofislerde çalışmaktadır.

www.coe.int

İnsan Hakları: Avrupa Konseyi'nin
tam kalbinde

Büyük Avrupa

*Reykjavik'ten
Mladivostok'a*

1949'da 10 devlet tarafından kurulan Avrupa Konseyi merkezi Strazburg'da (Fransa) bulunan uluslararası bir örgüttür.

Günümüzde 47 üye devlet 800 milyon insanı temsil etmektedir.

Kurucu üyeler (5 Mayıs 1949)

- Belçika
- Danimarka
- Fransa
- İrlanda
- İtalya
- Lüksemburg
- Norveç
- Hollanda
- İngiltere
- İsveç

Diğer üye devletler (katılım sırasıyla)

- Yunanistan (1949)
- Türkiye (1949)
- İzlanda (1950)
- Almaya (1950)
- Avusturya (1956)
- Kıbrıs (1961)
- İsviçre (1963)
- Malta (1965)
- Portekiz (1976)
- İspanya (1977)
- Lihtenştayn (1978)
- San Marino (1988)
- Finlandiya (1989)
- Macaristan (1990)
- Polonya (1991)
- Bulgaristan (1992)
- Estonya (1993)
- Litvanya (1993)
- Slovenya (1993)
- Çek Cumhuriyeti (1993)
- Slovakya (1993)
- Romanya (1993)
- Andorra (1994)
- Letonya (1995)
- Arnavutluk (1995)
- Moldova (1995)
- "eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya" (1995)
- Ukrayna (1995)
- Rusya (1996)
- Hırvatistan (1996)
- Gürcistan (1999)
- Ermenistan (2001)
- Azerbaycan (2001)
- Bosna Hersek (2002)
- Sırbistan (2003)
- Monako (2004)
- Karadağ (2007)

Bizim haklarımız, bizim özgürlüklerimiz AIHS'ni çalışmak

Biliyor muydunuz?

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi doğrudan, 1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Meclisi tarafından benimsenen, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesine dayanmaktadır.

AİHS nedir?

insan hakları ve temel özgürlükleri teminat altına almak

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 1950 yılında kabul edilerek 1953 yılında yürürlüğe giren bir uluslararası antlaşmadır. İnsan Hakları konulu ilk Avrupa Konseyi sözleşmesidir. Örgüte katılabilmek için devletler Sözleşmeyi onaylamak zorundadır.

Sözleşme şu hakları korur:

- ◆ yaşama, özgürlük ve korunma
- ◆ özel ve aile yaşamına saygı
- ◆ ifade özgürlüğü
- ◆ düşünce, vicdan ve din özgürlüğü
- ◆ seçme ve seçilme özgürlüğü
- ◆ medeni ve cezai hususlarda adaletli yargılanma
- ◆ mal edinme ve sahibi olduklarını huzur içinde kullanma

Bunlarla sınırlı kalmamakla beraber şunları yasaklar:

- ◆ işkence veya insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırma
- ◆ kölelik ve zorla çalıştırma
- ◆ keyfi ve kanunsuz alıkoyma
- ◆ Sözleşmeyle teminat altına alınan hak ve özgürlüklerin kullanılmasında ayırimcilik
- ◆ devletin kendi vatandaşlarının ülkeden kovulması veya girişlerine izin verilmemesi
- ◆ ölüm cezası
- ◆ yabancıların toplu halde kovulması.

Uluslararası antlaşma

Ortak ilişkilerinde hukuki etkiler yaratmak için devletlerin oluşturduğu anlaşmalar.

Sözleşme

Sözleşme iki veya daha fazla devlet arasında resmi bir antlaşmadır. Devletler ilk olarak hükümlerine uymak maksadıyla bir sözleşme imzalamaya davet edilirler, daha sonra bu hükümlere uyabileceklerine emin olunca sözleşmeyi onaylarlar - onaylamak sözleşmenin değer ve talimatlarını uygulayacakları konusunda taahhüt altına girmeleri demektir.

Sözleşmenin Protokolü

Bir Sözleşmenin Protokolü o sözleşmeye bir veya daha çok hak ekleyici bir metin veya Sözleşmenin bazı hükümlerini değiştirmek manasına gelir. Sözleşmeye daha fazla hak ilave eden Protokoller sadece onu onu imzalayıp onaylayan devletleri bağlar. Günümüze kadar AİHS'ne 14 ek protokol kabul edilmiştir.

www.human-rights-convention.org

Biliyor muydunuz?

Avrupa, insan haklarını koruyucu bir mahkemeye sahip tek kıta değildir. İki tane daha bölgesel mahkeme vardır: Amerikalılar arası İnsan Hakları Mahkemesi ve Afrika İnsan ve Uluslar Hakları Mahkemesi. 2008'de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 60. yılını simgelemek amacıyla üç bölgesel mahkeme Strazburg'da bir seminerde bir araya geldi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı Jean-Paul Costa, yaptığı konuşmada "insan haklarının evrensel boyutunu göstermenin bundan daha iyi bir yolu olabilir mi?" dedi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Rolü

Demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumak

1959'da kurulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi akit devletlerin yargı alanı içinde bulunan herkesin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle korunmasını teminat altına alan yargı organıdır. 1 Kasım 1998'den beri Strazburg'da daimi bir şekilde tek Mahkeme bulunmaktadır.

Mahkemede, hakim sayısı Sözleşmeye taraf olan devlet sayısına eşittir. Yargıçlar tamamiyle bağımsız olup ülkelerini temsil etmezler ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından seçilirler.

50 yıllık varlığı boyunca Mahkeme 10.000'den fazla karar vermiştir. Bu kararlar ilgili devletleri bağlayıcıdır ve Mahkeme, Bakanların Komitesinin gözetimi altında, başvuru sahiplerinin karşılaştığı ihlaller sonucu meydana gelen zararları karşılamalarını ve çeşitli alanlarda mevzuatını ve uygulamalarını değiştirmelerini ister. Sözleşme Mahkemenin içtihadları vasıtasıyla yeni meydan okumalarla yüzleşebilecek yaşayan bir kurum olup Avrupa'da hukukun üstünlüğünü ve demokrasiyi sağlayan bir güçtür.

Mahkemeye gelen dava sayısının hatırı sayılır şekilde artması sonuc hali hazırda çeşitli reformlar yapılmaktadır. Mahkemenin etkinliğini arttırmaya yönelik önemli bir reform Temmuz 2010'da gerçekleştirilmiştir.

Hüküm

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından bir davanın konusu veya diğer bir söyleyişle gerçek şikayetler hususunda verdiği karardır. Bir hüküm şunlarla karıştırılmamalıdır ...

... Karar

Bir başvurunun kabul edilebilirliğine dair Mahkemenin verdiği karar. Bu Mahkemenin dava için bütün gerekli hallerin yerine getirildiğini onaylamasıdır.

Başvuru veya dava

Mahkeme tarafından karara bağlanacak anlaşmazlık.

Şikayetler

Başvurunun sebebi. Şikayetler Mahkeme davanın içeriğiyle ilgilenmeye başladığı zaman ele alınır.

Kabu edilemezlik

Düzensiz olmayan veya yetersiz bulunan bir başvuru kabul edilemezdir ve reddedilir.

Biliyor muydunuz?

Başvuru sahipleri başvurularını Mahkeme'nin iki resmi dilinden (İngilizce ve Fransızca) biriyle yapmak zorunda değildir; Sözleşmeyi onaylayan ülkelerden herhangi birinin resmi diliyle yapabilirler. Duruşmalar Strazburg'da bulunan İnsan Hakları Binasında gerçekleştirilir. Duruşmalar, davanın özelliğine göre Oda Başkanı veya Oda Konseyi tarafından aksine karar verilmedikçe kamuya açık olarak yapılır.

Bir başvurunun yapılması Gerekten şartlar

Mahkemeye kimler dava sunabilir?

Davalar, haklarının ihlal edildiğini düşünen kişiler veya devletler tarafından doğrudan mahkemeye sunulabilir. Yani, Sözleşme iki çeşit başvuru arasında ayırım yapmaktadır:

- ◆ bir kişi, bir grup veya bir sivil toplum kuruluşunun bir veya daha çok devlet aleyhine karşı yaptığı kişisel başvurular;
- ◆ bir devletin diğerine karşı yaptığı devletler arası başvurular.

Mahkeme kurulduğundan bu yana hemen hemen bütün başvurular kişiler tarafından yapılmıştır.

Resmi koşullar

Mahkeme öncelikle bir başvurunun kabul edilebilirliğine bakmalıdır. Kabul edilebilmek için başvurunun Sözleşmede ortaya konan bazı koşulları yerine getirmesi gereklidir. Örneğin, başvuru sahipleri "bütün iç çareleri denediklerini" (genel olarak söylemek gerekirse ülkenin en üst mahkemesinin iddialarını kabul etmemesi) kanıtlamaları gerekmektedir ve ülkelerinde alınan nihai karardan en geç altı ay sonra başvuruda bulunmak zorundadırlar.

Başvuru / başvuru sahibi

Mahkeme başvuru çeşitlerini ikiye ayırmaktadır: kişisel başvurular (herhangi bir kişi, bir grup, şirket veya STK tarafından yapılan) ve Devletler arası başvurular (bir Devlet tarafından diğerine karşı).

Kabul edilebilirlik

Bir başvuru çeşitli gereklilikleri yerine getirmelidir (ör. bütün iç çareler tüketilmelidir, altı ay içinde sunulmalıdır, AİHS ile korunan haklardan birinin ihlal edilmesiyle ilgili olması gereklidir), bunların haricinde, şikayet henüz incelenmeden Mahkeme tarafından kabul edilemez ilan edilir.

Dostça uzlaşma

Eğer mahkeme elindeki dava için insan haklarının yeterince gözetilmediğine karar verirse, taraflar arasındaki bir anlaşma başvurunun sona ermesine yol açar. Başvuru sahibi ve devlet sorunu bu şekilde bir anlaşmayla sonuçlandırmaya karar verirse genelde o devlet başvuru sahibine belirli bir para öder.

Biliyor muydunuz?

Hakimler, her üye devletin teklif ettiği üç aday arasından Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından seçilir. Bunlar 9 yıllığına bir defalık seçilir.

Yüksek Mahkeme

17 hakimi bir araya getiren, Mahkemenin büyük oluşumudur. Yüksek Mahkeme temyiz davalarını veya çok ciddi insan hakları ihlallerini oluşturabilecek davaları görüşür.

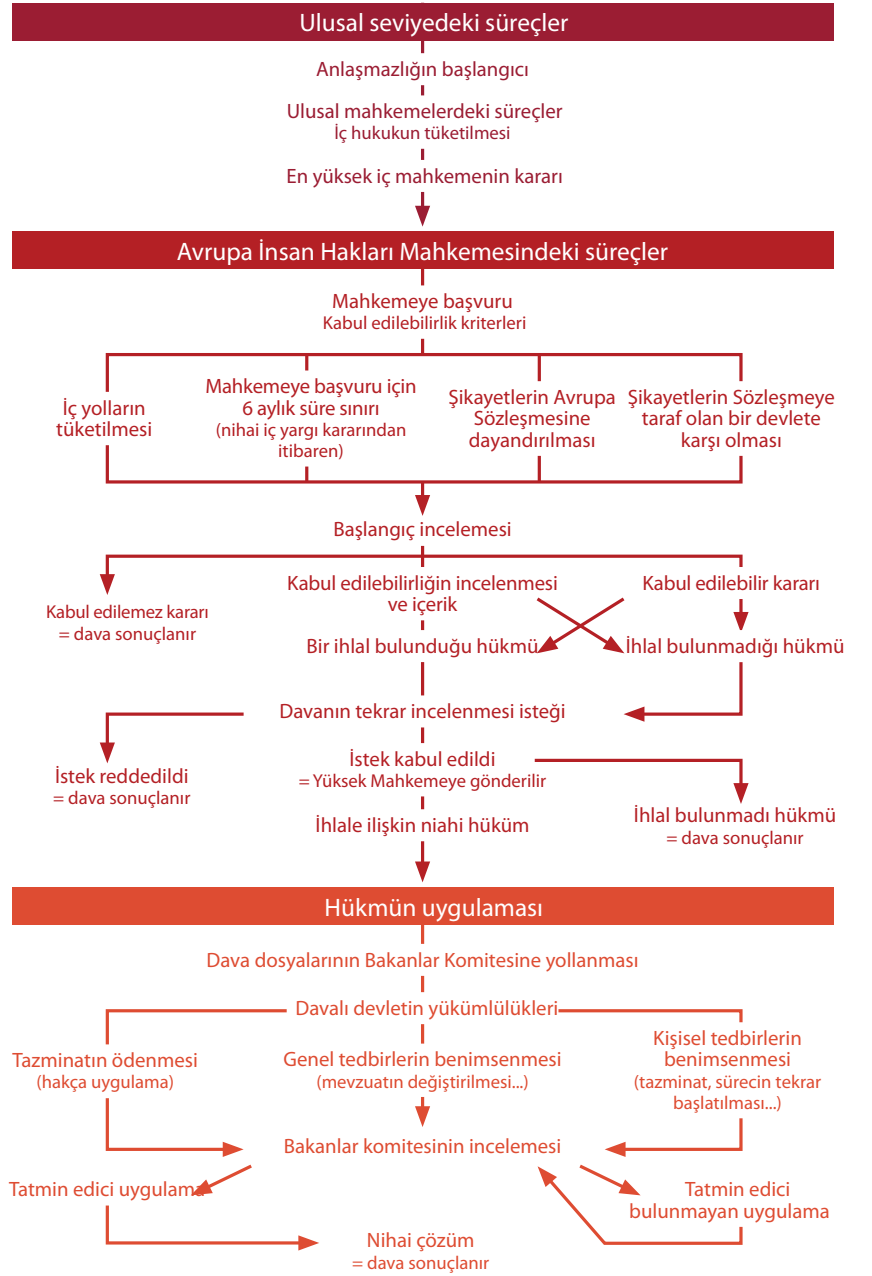
Hakça tatmin –
Maddi zarar –
Manevi zarar

Mahkeme bir Devlet aleyhine karşı başvuru sahibinin zarar gördüğüne karar verirse, onu hakça tatmin yoluyla mükafatlandırabilir, örneğin bu zararı telafi etmek için para.

Bu zarar "maddi" (mülkün veya gelir kaynağının kaybedilmesi) veya "manevi" (acı çekmek, kişinin saygınlığının kaybolması, vb.) olabilir.

Başvurunun uygulaması

Dava süreci çizelgesi

Biliyor muydunuz?

Arzu edilen sonuçlar elde edilene kadar bir hükmün uygulanması Bakanlar Komitesinin denetimi altındadır. Bakanlar Komitesi, cesaretlendirerek, yardım ederek ve gerekirse baskı uygulayarak çözüm arayışında faal rol oynar. Komite kararın tamamiyle uygulandığına kanaat getirince, alınan önlemleri detaylı bir şekilde ortaya koyan ibir "Nihai Kararı" kamuya açık olarak benimser.

Mahkeme kararını verdikten sonra ne olur?

Hükümlerin uygulanması ve etkileri

Mahkemenin hükümleri bağlayıcıdır: bir ihlal bulunduğu takdirde sorumlu ülke, benzer bir ihlalin tekrar etmemesine yönelik tedbirleri almaya ve kurbanın uğradığı zararları karşılamaya mecburdur. Mahkeme bu devlete ayrıca başvuru sahibine "hakça tatmin" adı altında bir para ödemesine ve bu paranın tazminat sayılmasına karar verebilir. Eğer tutukluysa başvuru sahibinin saliverilmesi, başvuru sahibinin çocuğuyla görüşmesinin tekrar sağlanması, oturma izni verilmesi gibi diğer bazı tedbirler de gerekli olabilir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Mahkeme kararlarının uygulanmasını izlemekten sorumludur: Komite, devletlere, sorunları çözmek için alınması gereken tedbirleri tanımlar ve gerekli çözümleri bulma konusunda yardım eder. Buna ek olarak Komite, alınan tedbirlerin etkinliğini hem başvuru sahibi için hem de benzer durumda kalabilecek kişiler için değerlendirir.

Bir Mahkeme kararını takiben devletler tarafından alınan genel tedbirlere örnekler:

- ◆ Avusturya televizyona uygulanan monopoliyi sona erdirdi
- ◆ Belçika kimsesizler için uyguladığı kanunları değiştirdi ve evlilik dışı doğan çocuklara uygulanan ayrımcılığı yasaklayan tedbirleri kabul etti
- ◆ Bulgaristan vicdani retçiler için askerlik hizmetlerini yapabilmelerine yönelik alternatifler geliştirdi
- ◆ Hırvatistan Mahkeme süreçlerinin aşırı uzamasına karşı etkili bir çözüm geliştirdi
- ◆ Çek Cumhuriyeti yeni bir iflas kanununu kabul etti
- ◆ Danimarka herhangi bir ticaret birliğine üye olmama hakkını genişletti
- ◆ Finlandiya çocuk gözetimi ve ziyaret hakları hususundaki kanununu değiştirdi

- ◆ Fransa, İspanya ve İngiltere telefon dinlenmesi konusunda yeni kanunlar yaptı
- ◆ Almanya ünlülere özel fotoğraflarının yayınlanmaması konusunda daha fazla hak tanıdı
- ◆ Yunanistan sınır dışı edilmeyi bekleyen yabancıların alıkonma şartlarını iyileştirdi
- ◆ Macaristan gözaltı sürelerinin uzatılması kararlarının daha adaletli bir biçimde alınmasını sağladı
- ◆ İrlanda homoseksüel davranışları suç olmaktan çıkardı
- ◆ İtalya avukatların temyiz mahkemesi duruşmalarına katılmalarını zaruri hale getirdi
- ◆ Letonya seçime katılacak adayların ayrımcı dil testlerinden geçme şartını kaldırdı
- ◆ Moldova din özgürlüğünü tanıdı
- ◆ Hollanda akli sağlığı bozuk olan hastaların alıkonmasına ilişkin mevzuatını değiştirdi
- ◆ Polonya İkinci Dünya Savaşı'ndan takiben malları kamulaştırılan bazı kişiler için etkili bir tazminat sistemi getirdi
- ◆ Romanya nihai mahkeme kararlarını etkisiz hale getiren hükümleri iptal etti
- ◆ Rusya Çernobil kurbanları için sosyal refahlarını arttırıcı hükümleri geliştirdi
- ◆ Slovak Cumhuriyeti çocuk yerleşimi konusundaki mevzuatını değiştirdi
- ◆ Slovenya polisin kötü muamelesini önleme konusunda tedbirler aldı
- ◆ İsveç kamu duruşmalarına ilişkin hükümlerini değiştirdi
- ◆ İsviçre ceza mahkemeleri sistemini ve cezai uygulamalarını gözden geçirdi
- ◆ Türkiye devlet güvenlik mahkemelerinde askerlerin temsil edilmesine son verdi
- ◆ Ukrayna basın yoluyla karalamaya ilişkin mevzuatını değiştirdi
- ◆ İngiltere okullardaki bedensel cezalandırmaları yasakladı

Bir Mahkeme kararını takiben devletler tarafından alınan kişisel tedbirlere örnekler:

- ◆ Azerbaycan'da haksız yere işten çıkarılan bir kişi tekrar işe yerleştirildi
- ◆ Bosna Hersek'de başvuru sahibinin birikimleri kendisine geri verildi
- ◆ Bulgaristan'da haksızlık olduğuna karar verilen bir davada, Devlet Başsavcısı davanın yeniden görülmesini istedi
- ◆ Hırvatistan'da devlet yetkilileri el koydukları başvuru sahibinin pasaportunu geri iade etti
- ◆ Kıbrıs'ta bir başvuru sahibi bundan sonra oy verebilecek
- ◆ Çek Cumhuriyetinde emeklilik maaşı askıya alınan bir başvuru sahibinin hakkı iade edildi
- ◆ Finlandiya'da aileler çocuklarına daha önce yetkililerce kabul edilmeyen, kendi seçtikleri ismi verebilecekler
- ◆ Gürcistan'da geçici olarak göz altına bir kişi serbest bırakıldı
- ◆ Almanya'da evlilik dışı doğan ve annesi tarafından terk edilen bir çocuk babasının gözetimi altına verildi
- ◆ Yunanistan'da başvuru sahipleri bir okul açabilecek
- ◆ Macaristan'da bir tarihçinin gizli dokümanlara ulaşmasına izin verildi
- ◆ Letonya'da yaşına göre (84 yaş) uygunsuz koşullarda gözaltında tutulan bir başvuru sahibi serbest bırakıldı
- ◆ Litvanya'da bir başvuru sahibinin adı ülkede yaşaması yasaklanan yabancılar listesinden silindi
- ◆ Moldova'da bir kilise tanındı ve kayıt edildi.
- ◆ Karadağ'da başvuru sahibinin dairesini kanunsuz şekilde işgal eden bir kişi tahliye edildi
- ◆ Polonya'da bir başvuru sahibinin ismi kara listeden silindi
- ◆ Portekiz'de bir babanın çocuğunu bir kez daha görmesine izin verildi
- ◆ Romanya'da daha önce kamulaştırılan malların sahipleri, mallarını veya buna ilişkin tazminatları geri alabilecek
- ◆ Rusya Federasyonu'nda bir başvuru sahibine vatandaşlık hakkı tanındı
- ◆ Slovak Cumhuriyetinde bir başvuru sahibi babalık kararına itiraz edebildi
- ◆ İsviçre'de bir baba annesi tarafından kaçırılan ve Mozambik'te gizlenen bir çocuğu bulabildi
- ◆ Türkiye'de feshedilmiş parti üyelerine uygulanan siyasi faaliyet yasakları kaldırıldı
- ◆ İngiltere'de bir başvuru sahibinin askerlik hizmeti sırasında uygulanan kimyasal testlerin kurbanı olduğuna ve emeklilik maaşının arttırılmasına karar verildi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Seçilmiş madde ve protokollerin basitleştirilmiş versiyonu

Giriş'in özeti

Avrupa Konseyine üye hükümetler barış ve insan hakları ve temel özgürlüklere dayalı daha büyük bir birlik için çalışır.

Bu Sözleşmeyle hükümetler, İnsan Hakları Evrensel Beyan-
namesinde yer alan birçok hakkın uygulanması için ilk adımı
atmaya karar vermişlerdir.

◆ Madde 1 – İnsan haklarına saygı mecburiyeti

Devletler herkesin bu Sözleşmede yer alan haklara sahip
olmasını teminat altına almak zorundadır.

◆ Madde 2 – Yaşama hakkı

Yaşama hakkınız vardır.

◆ Madde 3 – İşkencenin yasaklanması

Hiç kimsenin sizi incitme veya size işkence yapma hakkı yok-
tur. Gözetim altında olsanız bile insanlık haysiyetinize saygı
gösterilmek zorundadır.

◆ Article 4 – Kölelik ve zorla çalıştırılmanın yasaklanması

Size bir köle gibi davranılması veya zorla çalıştırılmanız
yasaktır.

◆ Article 5 – Özgürlük ve güvenlik hakkı

Özgür olmak hakkınızdır.
Eğer tutuklandıysanız sebebini bilmek hakkınızdır.
Eğer tutuklandıysanız kısa süre içinde mahkemeye çıkmanız
veya mahkeme tarihine kadar saliverilmeniz hakkınızdır.

◆ Madde 6 – Adil yargılanma hakkı

Bağımsız ve dışarıdan etkilenmemiş bir yargıç huzurunda
adaletli bir şekilde yargılanma hakkınız vardır.
Eğer bir suç işlemekle suçlanıyorsanız, ispat edilene kadar
masumsunuzdur. Eğer fakirsenez devlet tarafından parası
ödenen bir avukattan yardım alma hakkına sahipsiniz.

◆ Madde 7 – Kanunsuz ceza olmaz

Bir suçtan dolayı, suçun işlendiği tarihte buna ilişkin bir kanun
yoksa ceza alamazsınız.

◆ Madde 8 – Özel ve aile hayatına saygı hakkı

Özel ve aile hayatınız, eviniz ve yazışmalarınıza saygı göste-
rilmesi hakkınızdır.

◆ Madde 9 – Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü

Düşünce, vicdan ve dini özgürlük hakkınız vardır. Dininizi
evde kamuya açık yerlerde yerine getirmeye, isterseniz
değiştirmeye hakkınız vardır.

◆ Madde 10 – İfade özgürlüğü

Sorumlu bir şekilde düşündüğünüzü yazma ve ifade etme
ve başkalarıyla görüş alışverişinde bulunma özgürlüğünüz
vardır. Bu hak aynı zamanda basını da kapsamaktadır.

AİHS'nin basitleştirilmiş versiyonu

- ◆ Madde 11 – Toplanma ve dernek kurma özgürlüğü
Barışçıl toplantılara katılmak ve - ticari birikleri de kapsayan - dernek kurmak ve bunlara iştirak etmek hakkınız vardır.
- ◆ Madde 12 – Evlenme hakkı
Evlenme ve bir aile kurma hakkınız vardır.
- ◆ Madde 13 – Etkin hukuki düzeltme hakkı
Eğer haklarınız ihlal edilmişse bu konuda resmi bir şekilde mahkemelere veya diğer kamu kuruluşlarına şikayette bulunabilirsiniz.
- ◆ Article 14 – Ayırmıcılığın yasaklanması
Deri renginiz, cinsiyetiniz, diliniz, siyasi veya dini inançlarınız veya geçmişinize bakılmaksızın bütün bu haklara sahipsiniz.
- ◆ Madde 19 - 51
Bu maddeler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin nasıl işlediğini anlatır.
- ◆ Madde 34 – Kişisel başvurular
Eğer Sözleşme altında korunan haklarınızdan biri üye bir devlette ihlale uğradıysa öncelikle o ülkedeki bütün yetkili makamlara başvurmanız gereklidir.
Eğer bu başvurular işinize yaramazsa Strazburg'da bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine doğrudan başvurabilirsiniz.
- ◆ Madde 52 – Genel Sekreter'in soruşturması
Eğer Avrupa Konseyi Genel Sekreteri isterse, ilgili hükümet ulusal kanunlarının, Sözleşmede yer alan hakları nasıl koruduğunu açıklamak zorundadır.

Sözleşmenin Protokolleri

- ◆ 1. Protokol 1. Madde – Malların korunması
Mal edinme ve edindiğiniz malları kullanma hakkınız vardır.
- ◆ 1. Protokol 2. Madde – Eğitim hakkı
Okula gitme hakkınız vardır.
- ◆ 1. Protokol 3. Madde – Serbest seçim hakkı
Ülkenizin hükümetini gizli oy vasıtasıyla seçme hakkınız vardır.
- ◆ 4. Protokol 2. Madde – Dolaşım özgürlüğü
Eğer bir ülkede kanuni bir şekilde bulunuyorsanız istediğiniz yerine gitme ve istediğiniz yerde yaşama hakkınız vardır.
- ◆ 6. Protokol 1. Madde – Ölüm cezasının kaldırılması
Ölüm cezası kaldırılacaktır.
- ◆ 7. Protokol 2. Madde – Cezai konularda temyiz hakkı
Suç işlediğiniz için mahkum olduysanız bir üst mahkemeye müracaat hakkınız vardır.
- ◆ 7. Protokol 3. Madde – Yanlış mahkumiyetin tazmin edilmesi
Bir suç yüzünden mahkum edilip daha sonra suçsuz olduğunuz anlaşılırsa tazminat alma hakkınız vardır.
- ◆ 12. Protokol 1. Madde – Ayırmıcılığın genel yasaklanması
Kamu yetkililerince derinizin rengi, cinsiyetiniz, diliniz, siyasi veya dini inançlarınız veya geçmişinizle ilgili ayırmıcılığa tabi tutulamazsınız.

www.human-rights-convention.org

* Bu doküman Avrupa Konseyi İletişim Müdürlüğü tarafından Mahkeme Basın ve Halkla İlişkiler Birimi ve İnsan Hakları ve Hukuki İşler Genel Müdürlüğü, Bilgi ve Baskı Destek Ünitesinin işbirliği içinde hazırlanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin basitleştirilmiş versiyonu sadece eğitimsel amaçlıdır; Uluslararası Af Örgütü ve diğer kuruluşların ürettiği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin basitleştirilmiş versiyonuna dayanmaktadır. Hukuki olarak orijinal olan metinler İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ve bunun protokollerinin İngilizce ve Fransızca versiyonudur.

Madde 2 herkesin yaşama hakkını korumaktadır.

Bu madde, yaşama hakkı olmadan Sözleşmede yer alan diğer haklardan yararlanılamayacağından dolayı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin en önemli maddelerinden biridir.

Madde 2 devletlere bir takım önemli sorumluluklar getirmektedir:

- ◆ Kasıtlı bir şekilde hayatın alınmasına karşı durma sorumluluğu
- ◆ insan hayatını kourmak için gerekli tedbirleri alma sorumluluğu. Bu insanların diğerlerini incitmesini önlemeyeyönelik olarak kanunlar çıkarmak, cezai yaptırımlar oluşturmak ve ölümlerin detaylı bir şekilde soruşturulmasını gerektirir.

Madde 2:

Yaşam hakkınız vardır.

yaşama hakkı

PRATİKTE, yaşam hakkı şunları içerir...

... mahkumları korumak: devletler ceza evlerinde bulunan kişilerin hayatlarını korumak için gerekli tedbirleri almalıdır.

Mahkeme 2006 yılında Renolde Fransa'ya karşı davasında 2. Madde'nin ihlal edildiğine karar verdi. Hélène Renolde, 2000 yılında mahkeme öncesi Bois-d'Arcy Hapishanesinde tutuklu bulunan kardeşinin kendisini asmasından, hayatını korumak için yeterli önlemleri almadığından dolayı Fransız yetkililerden şikayetçi oldu. Mahkeme, diğer bir takım kararlarla birlikte, ciddi akli bozuklukları bulunan ve intihar riski taşıyan mahkumların durumlarına uygun şekilde özel tedbirler uygulaması gerekliliğini işaret etti.

... çevresel tehlikelere karşı korunma: devletler kişilerin sağlığını korumak için gerekli her türlü tedbiri almalı ve her türlü çevresel tehlikeyi önlemelidir.

2008 yılında mahkeme, Budayeva ve diğerleri Rusya'ya karşı davasında Madde 2'nin ihlal edildiğine karar verdi. Başvuruda bulunan altı kişi Kabardino-Balkariya Cumhuriyeti'nde (Rusya) bulunan Elbrus Dağına komşu dağlık bir bölge olan Tyrnauz'da yaşamaktaydı. Özellikle yaz aylarında olmak üzere 1937'den beri bölgede her sene heyelan olmaktadır. Dava, Temmuz 2000'de oluşan çok büyük ölçekli ve Tyrnauz'u yerle eden heyelan öncesinde Rus yetkililerin yörede yaşayanları tahliye için uyarılamaması ve olaydan sonra acil yardım önlemleri almaması veya soruşturmada bulunmamasına yönelikti.

Sözleşmenin 3. Maddesi, terörizmle uluslararası mücadele bağlamı da dahil olmak üzere, her türlü şartta işkenceyi ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyi yasaklamaktadır.

Devletlerin ayrıca, 3. Madde'ye aykırı davranışların suç kapsamına gireceği ve her türlü işkence veya kötü muamele suçlamasının detaylı bir şekilde soruşturulacağına dair gerekli önleyici tedbirleri alma yükümlülüğü mevcuttur.

İşkenceye karşı korunma evrensel bir şekilde kabul edilmiş bir prensip olup uluslararası hukukta tartışmasız kabul görmüştür; bu alanda Avrupa Konseyi (ör. İşkencenin Önlenmesi Avrupa Sözleşmesi ve İnsan Kaçakçılığıyla Mücadele Sözleşmesi) ve Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiş çeşitli sözleşmeler bulunmaktadır.

Madde 3:

Hiç kimsenin
sizi incitme
veya işkence
etme hakkı
yoktur.

İşkencenin yasaklanması

PRATİKTE,
İşkencenin önlenmesi şu örneklerle uygulanabilir...

... soruşturma sırasındaki polis şiddeti: kanun uygulayıcı kurumlar tarafından kullanılacak soruşturma teknikleri Madde 3 ile teminat altına alınan haklarla uyum içinde olmalıdır.

2007'deki Mammadov Azerbaycan'a karşı davasında Mahkeme Madde 3'ün ihlal edildiğine karar vermiştir. Azerbaycan Demokratik Partisi (Kasım 2003'deki başkanlık seçimlerinin usulsüz yapıldığını iddia eden muhalefet partilerinden birisi) Genel Sekreteri Sardor Jalalov, 18 Ekim 2003 'de polis tarafından tutuklanarak gözetim altına alınmıştı. Mahkeme Mammadov'un gözaltındayken işkence gördüğüne ve yetkililerin bu işkence suçlamasını düzgün bir şekilde incelemeye karar verdi.

... iade ve sınırdışı: Mahkeme bir kişinin, diğer bir ükeye iadesi veya sınır dışı edilmesi sırasında kötü muameleyle karşılaşabileceği tehlikesi dolayısıyla Madde 3'ün ihlal edildiği kanaatine varabilir.

2008'de Mahkeme, Saadi İtalya'ya karşı davasında Madde 3'ün ihlal edildiği kararına vardı. Dava, Nassim Saadi'nin, gıyabında barış zamanında bir terör örgütüne üye olmak ve terörizme teşvik etmek suçundan, 2005 yılında, 20 yıl hapse mahkum edildiği Tunus'a iade edilmesi ile ilgilidir. Mahkeme, Tunus'a iade kararının uygulanırsa Madde 3'ün ihlal edilmiş olacağını belirtti.

Sözleşmenin 4. Maddesi köleliği, esareti, ve zorla veya zorunlu işçiliği yasaklar. Buaynı zamanda insan kaçakçılığını da içermektedir.

Devletlerden bu tür davranışlara karşı etkin ve etkili önlemler aması için gerekli mevzuatlarının olması istenmektedir.

Madde 4:

Size köle gibi davranılması veya zorla çalıştırılmanız yasaktır.

Kölelik ve zorla çalıştırmanın yasaklanması

PRATİKTE,
kölelik ve zorla çalıştırmanın yasaklanması şunları içermektedir...

... ev içi işçilerin korunması: ev içi köleliğe karşı insanların korunması amacıyla devletler gerekli tedbirleri almak zorundadır.

2005'de Mahkeme Siliadin Fransa'ya karşı davasında Madde 4'ün ihlal edildiğine karar verdi. Siwa-Akofa Siliadin, Fransız ceza kanununun kendisini tutulmakta olduğu "esaret" şartlarından veya en azından yerine getirmek durumunda olduğu "zorla ve zorunlu" işçiliğe karşı etkili ve etkin bir şekilde koruyamadığını bunun da kendisini bir ev içi köle haline getirdiğine dair

şikayette bulunmuştur. Mahkeme, yürürlükte bulunan Fransız ceza mevzuatının başvuru sahibinin kurbanı olduğu davranışlara karşı zamanında belirli ve etkin hareket etmediğine karar vermiştir.

... insan kaçakçılığına karşı önlem: Ocak 2010'da Mahkeme Rantsev Kıbrıs ve Rusya'ya karşı davasında yetkililerin 20 yaşındaki bir kabare sanatçısını insan kaçakçılığından koruyamadıklarına karar vermiştir. Bu Mahkeme'nin insan kaçakçılığı hususunda verdiği ilk karardır.

Sözleşmenin 5. Maddesi gözaltında tutulmanın yasalara uygun olup olmadığı konusunda standartlar koyup bu suretle kişilerin geçici tutuklama ve gözaltılarına ilişkin koruma sağlar.

Devletler ayrıca, gözaltındaki kişilerin bir takım haklarını teminat altına almak zorundadır; tutuklanan herkes en kısa zamanda tutuklanma sebepleri konusunda bilgilendirilmeli ve hemen bir hakimin karşısına çıkarılmalı veya mahkemeye kadar serbest bırakılmalıdır. Buna ek olarak Madde 5 ile teminat altına haklara aykırı tutuklama ve gözaltılar tazminata tabidir.

Madde 5:

Eğer tutuklandıysanız sebebini bilme hakkınız vardır. Eğer tutuklandıysanız en kısa zamanda mahkemeye çıkarılma veya mahkemeye kadar serbest bırakılma hakkınız vardır.

özgürlük ve güvenlik hakkı

PRATİKTE,
özgürlük ve güvenlik hakkı şu örneklerle uygulanabilir...

... kanunsuz gözaltı: Sözleşme kişileri her türlü kanunsuz veya geçici gözaltılara karşı korur.

2004'de Mahkeme, Frommelt Lihtenştayn'a karşı davasında Madde 5'in ihlal edildiğine karar verdi. 1997'de Peter Frommelt dolandırıcılık ve zimmet şüphesi suçundan mahkeme öncesi gözaltına alındı. Frommelt bu mahkeme öncesi gözaltı sürecinde çeşitli aksaklıklar olduğunu iddia etmiştir.

... kanunsuz gözaltı: Nisan 2004'de Mahkeme Assanidze Gürcistan'a karşı davasında Madde 5'in ihlal edildiğine karar vermiştir. Tengiz Assanidze Batum eski belediye başkanı ve Ajarian Bağımsız Cumhuriyeti Yargıtayı üyesiydi. Başvuru sahibi 2001 yılında Gürcistan Yargıtayı tarafından görevden alınmasını takip eden üç yıl boyunca gözaltında tutulmuştur. Mahkeme başvuru sahibinin geçici gözaltı muamelesine tabi tutulduğuna ve Gürcistan Devletinin en kısa zamanda kendisini serbest bırakmasına karar vermiştir. Bu karar, Mahkemenin ilk defa bir devlete bir başvuru sahibini en kısa zamanda serbest bırakması talimatını verdiği karardır.

Sözleşmenin 8. Maddesi özel ve aile hayatını, ev ve haberleşme haklarını korur.

Bir devlet kişinin özel hayatına müdahale edemez; aynı zamanda kişinin moral ve fiziksel sağlığını koruma görevi de vardır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, "özel ve aile yaşamına" geniş bir yorum getirerek korumaktadır, bunun içinde, yabancıların sınır dışı edilmesi, karşılıklı rıza ile yapılan homoseksüel davranışların yasaklanması, gözaltındaki bir kişinin aile üyelerinin cenazelerine katılmasının devletçe engellenmesi, doğmuş bir çocuğun gerçek ailesinin bulunmasının devlet tarafından engellenmesi, Madde 8'in ihlallerini oluşturmaktadır.

özel ve aile hayatınıza saygı hakkı

Madde 8:

Özel ve aile hayatınıza, ev ve haberleşmenize saygı gösterilmesi hakkınız vardır.

PRATİKTE,
aile ve özel yaşama saygı hakkı şu örneklere uygulanabilir...

... bir kişinin özel hayatına müdahale eden yayınlar: ünlüler ve kraliyet ailelerine mensup kişiler özel yaşamlarının medya müdahalesinden korunması hususunda Madde 8'e güvenir.

2004 yılında Mahkeme, von Hannover Almanya'ya karşı davasında Madde 8'in ihlal edildiğine karar vermiştir. Prenses Caroline von Hannover birçok defa başarısız bir şekilde Alman mahkemelerine, özel hayatın korunması ve kendi görüntüsü üstünde kendi kontrolünün olma hakkını ihlal ettiği için, Alman magazin dergilerinde 1990'larda yayınlanmış bir dizi resminin tekrar yayınlanmasını önlemek için müracaatta bulunmuştur. Mahkeme ünlüler dahil olmak üzere herkesin özel yaşamının korunacağına dair "yasal beklentisi" olması gerektiğine karar vermiştir.

... boşandıktan sonra bir çocuğun vesayeti: devletler mahkeme kararlarının veliler ve çocuklar arasındaki sıkı ilişkiyi teminat altına alabilmesi için gerekli adımları atacaktır.

2006'da Mahkeme, Bajrami Arnavutluğua karşı davasında Madde 8'in ihlal edildiğine karar verdi. Agim Bajrami mahkemenin vesayetini kendisine verdiği kızının eski eşi tarafından boşanması sonrası Yunanistan'a götürülmesini önleyemediğine dair şikayette bulunmuştur. Mahkeme, Sözleşmeyi geliştirerek, bir iç mahkemenin verdiği nihai kararı takiben veliler ve çocuklarının biraraya gelmeleri için Devletlerin her türlü tedbiri alması gerektiğini belirterek başvuru sahibinin aile hayatına saygı hususunda bir ihlal tespit etmiştir.

Madde 9 herkesin, düşünce, vicdan ve din özgürlüğünü korur; bu haklar, din ve inanç değiştirebilme hakları da dahil olarak ihlal edilemezdir. Her türlü inanç sistemi Madde 9 ile koruma altındadır.

düşünce, vicdan ve din özgürlüğü

Madde 9:

Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkınız vardır.

PRATİKTE,
düşünce, vicdan ve din özgürlüğü şunları içerir...

... kişinin dini vecibelerini serbestçe yerine getirmesi: Devletler Madde 9 ile korunan bu hakka sahip çıkmalıdır.

1993 yılında Mahkeme, Kokkinakis Yunanistan'a karşı davasında bir ihlal olduğu kararına varmıştır. Bir Yehova Şahidi olan Minos Kokkinakis, kendini kırbaçladığı için 60'dan fazla kez tutuklanmıştır.

... Devlet tarafsızlığı: devlet bir dini tarikatın işlerine müdahale etmemelidir.

2000 yılında, Mahkeme Hasan ve Chaush Bulgaristan'a karşı davasında Madde 9'un ihlal edildiği kararına varmıştır. Bulgaristan Müslümanları eski Baş Müftüsü ve bir İslam hocası olan başvuru sahibi Bulgaristan yetkililerinin Müslüman topluluğunun yapısı ve liderliğini değiştirmek istediği yönünde şikayette bulunmuştur. Mahkeme Müslüman topluluğun iç yapısı ve başvuru sahibinin din özgürlüğüne müdahalede bulunulduğuna karar vermiştir.

Madde 10:

Sorumlu bir şekilde düşüncelerinizi söyleme ve yazma ve başkalarıyla bilgi alışverişinde bulunma hakkınız vardır. Bu basın özgürlüğünü de içerir.

Sözleşmenin 10. Maddesi demokratik bir toplumun temellerinden biri olan ifade özgürlüğünü koruma altına alır.

Medya özellikle korunma ister çünkü ifade özgürlüğünü savunmada kilit bir rol oynar.

Bu madde eleştirme, varsayımda bulunma veya kararları değerlendirme ve fikir üretme hakkını koruma altına alır.

ifade özgürlüğü

PRATİKTE, ifade özgürlüğü hakkı şunları kapsar...

... basın ve yayın medyasının özgürlüğü: özgür ve çeşitli basın olmadan demokrat bir toplum olamaz. Madde 10 ile teminat altına alınan ifade özgürlüğü devlet veya toplumdaki herhangi bir sektörü şok veya rahatsız edecek "bilgi" ve "fikirleri" de kapsar. Devletlerin bu hakkı gözetme sorumluluğu vardır.

2008'de Mahkeme, Lopes Gomes da Silva Portekiz'e karşı davasında Madde 10'un ihlal edildiğine karar vermiştir. O zamanlar Publico gazetesinin idarecisi olan Vicente Jorge Lopes Gomes da Silva iftira suçu yüzünden mahkum edilmiştir. Mahkeme basın söz konusu olduğunda ifade özgürlüğünün özellikle önemli olduğunu ve bu özgürlüğün kamusal güçlerini kullanan bir siyasiye yönelik olursa daha da genişleyeceğine karar vermiştir.

Bunun tersi olarak Mahkeme, Times Gazetesi İngiltereye karşı davasında (No.1-2), gazetesinin internette yer alan iftiralara yayınlaması sonucu uğradığı mahkumiyetin Sözleşmeyi ihlal etmediğine karar vermiştir.

... kamu görevlilerinin ifade özgürlüğü: istisnai durumların oluşması haricinde Sözleşme, görevlerine sadakatlerine ilişkin ifade özgürlüklerinin kısıtlamasına karşı koruma sağlar.

1995'de Mahkeme, Vogt Almanya'ya karşı davasında Madde 10'un ihlal edildiğine karar verdi. Başvuru sahibi, DKP (Almanya Komünist Partisi) üyesi olarak katıldığı faaliyetler sonucunda memuriyetten uzaklaştırılmasının ifade özgürlüğüne karşı olduğunu iddia etmiştir. Mahkeme, başvuru sahibinin işten çıkarılmasının orantısız bir ceza olduğuna karar verdi.

Madde 11:

Barışçı gösterilerde yer alma ve dernek kurma - ticari birlikler de dahil - veya bunlara katılma hakkınız vardır.

Madde 11 insanların örgütlenerek barışçı toplantılar ve gösterilerde yer alabilmesi ve dernek ve ticaret birlikleri oluşturabilmesi veya bunlara katılması hakkını korumaktadır.

Devletler yasal ve barışçı gösterileri koruma altına almak için gerekli adımları atmaları yükümlüdür.

toplanma ve dernek kurma özgürlüğü

PRATİKTE,
toplanma ve dernek kurma özgürlüğü
şunları kapsamaktadır...

... bir dernek çatısı altında toplanma özgürlüğü: devlet Madde 11 ile korunan bu hakkı teminat altına almak zorundadır.

2007 yılında Mahkeme, Ramazonova ve diğerleri Azerbaycan'a karşı davasında Madde 11'in ihlal edildiğine karar vermiştir. Başvuru sahipleri "Bakü'de Yaşayan Evsiz ve Bakıma Muhtaç Kişilerin Haklarını Korumak için Yardım" adı altında bir dernek kurup, bu derneğin kaydedilmesi için defalarca yetkililere başvurmuştur. Mahkeme, statüsel zaman dilimlerini aşan hatırı sayılır gecikmenin başvuru sahiplerinin dernek kurma haklarının ihlali olduğuna karar vermiştir.

... karayolu üzerinde barışçıl toplanma hakkı (gösteri): devletler barışçı toplanma hakkını teminat altına almalıdır. Eğer kanunca isteniyorsa, hukuk ve düzeni sağlamak açısından yerel yetkililerden ön izin alınması gerekir.

2007'de Mahkeme Mkrtyan Ermenistan'a karşı davasında Madde 11'in ihlal edildiğine karar vermiştir. Armen Mkrtyan 2002 Mayıs'ında bir gösteriye katıldığı için para cezasına çaptırılmıştı. Bahsi geçen tarihte Ermenistan'ın gösterilerin örgütlenmesine yönelik olarak bir kanunu olmadığını dikkate alan Mahkeme başvuru sahibinin barışçı toplanma hakkına müdahale edilmesinin kanunca tanımlanmadığına karar vermiştir.

Madde 14:

Deri renginiz, cinsiyetiniz, diliniz, siyasi ve dini görüşlerinize veya kökeninize bakılmaksızın bu haklara sahipsiniz

Madde 1
Protokol No. 12
– Ayrımcılığın genel yasaklanması:

Kamu yetkilileri önünde deri renginiz, cinsiyetiniz, diliniz, siyasi ve dini görüşlerinize veya kökeninize gibi nedenlerle ayrımcılığa tabi tutulamazsınız.

Ayrımcılığın yasaklanması insan hakları korumasının anahtar bölümlerinden biridir. Bu hak, bütün insanların eşit doğduğunu ve onurları ve hakları hususunda her zaman özgür ve eşit olduğunu belirten eşitlik prensibiyle yakından bağlantılıdır.

Ayrımcılığın yasaklanması insan haklarının korunmasıyla alakalı olan bütün uluslar arası belgelerde bulunabilir.

ayırımıcılığın yasaklanması

PRATİKTE,
ayırımıcılığın yasaklanması şu örneklerle uygulanabilir...

... cinsel tercihten kaynaklanan ayrımcılık: devletler kişilerin cinsel tercihleri ne olursa olsun eşit davranılacaklarını teminat altına almalıdır.

2003'de Mahkeme, Karner Avusturya'ya karşı davasında Madde 14'ün ihlal edildiğine karar vermiştir. Siegmund Karner Avusturya mahkemesinin aldığı bir kararla aile üyelerine tanınan bir kiralama hakkının eş cinsel çiftlere tanınmamasını şikayet etti.

... kökene yönelik ayrımcılık: devletler kişinin kökenine bakılmaksızın eşit muameleye tabi tutulmalarını teminat altına almalıdır.

2007'de Mahkeme D.H. Çek Cumhuriyetine karşı davasında Roman çocuklarının özel okullara yerleştirilmesinde Madde 14'ün ihlal edildiğine karar vermiştir.

... aile bağlarına dayalı ayrımcılık: özellikle miras konularında devletler aile bağlarında eşitlik ilkesini teminat altına almalıdır.

2004 yılında Mahkeme Pla ve Puncernau Andorra'ya karşı davasında Madde14'ün ihlal edildiğine karar vermiştir. Dava evlat edinilmiş bir çocuk olan Antoni Pla Puncernau'nun annesinin malvalığını alamayacağı çünkü annesinin vasiyetinde yazdığı gibi "yasal ve dini bir evlilik çocuğu olmadığı" üzerineydi.

Araştırma ve analiz

Yaklaşım:

bu faaliyetler araştırmaya gereksinim duymaktadır bu yüzden evde hazırlanması gereken sözlü veya yazılı ödev olarak verilmelidir.

Ülkem

ve AİHS

İNSAN HAKLARININ TARİHTEKİ YERİ

Her ülkenin kendi insan hakları tarihi vardır: mesela Macaristan'da köle olarak çalıştırılan köylülerin ayaklanması (1514-1710) 1848 yılında köleliğin kanun dışı ilan edilmesi ve basına özgürlük tanınmasıyla sonuçlanmıştır. Tarihte daha geriye 1215 yılının İngilteresine gidersek Magna Carta kraliyet gücünün zalimce kullanılmasını kısıtlamak için anayasal araçlar kullanmıştır. Daha yakın zamanda Avrupa çok sayıda insan hakları ve özgürlüğüne yönelik hareketler yaşamıştır.

Öğrencileri gruplara ayırın ve onlardan ülkenizde insan haklarının gelişmesine katkıda bulunan kişi, yayın, sanat, etkinlik ve faaliyetleri incelemesini isteyin. Bir veya daha çok gruptan diğer ülkelerin etkilerinin araştırılması istenebilir.

Sonuçlar birkaç değişik yoldan kullanılabilir:

- ◆ her grup kendi sonuçlarını sınıfın geri kalanına aktarabilir
- ◆ bazı öğrenciler kendi grup araştırmalarına ilişkin yazı yazabilir.

Sınıfınızda diğer sınıfların ziyaret edebileceği bir insan hakları sergisi oluşturun.

İNSAN HAKLARINI SAVUNAN ÖRGÜTLER

İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesinden hepimiz sorumluyuz. Devletlerin insan haklarını savunma görevini üstlenmelerine rağmen birçok sivil toplum teşkilatı (STK) Avrupa ve dünyada insan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik faaliyetler içindedir.

Öğrencilerinizden ülkenizde bu alanda hangi STK'ların faaliyet gösterdiğini araştırmalarını isteyin.

Amaçları nedir? Ne yaparlar? Üyeleri kimlerdir? Bölgenizde faal halde insan hakları kuruluşları var mıdır? Bir insan hakları STK'nu konuşma yapmak için sınıfa davet etmek mümkün müdür?

Araştırma ve analiz

ULULARARASI İNSAN HAKLARI SORUMLULUKLARI

► Ülkeniz ve uluslararası kuruluşlar arasındaki insan hakları bağlarını inceleyin.

Gruplar halinde çalışacak öğrencilerden şu başlıkları araştırmaları istenir:

- ◆ Ülkeniz Avrupa Konseyine ne zaman ve neden katılmıştır?
- ◆ Ülkeniz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini ve bunun protokollerini hangi tarihlerde onaylamıştır?
- ◆ İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ile AİHS arasındaki temel fark nedir?
- ◆ Ülkeniz İnsan Hakları Evrensel Beyanamesini ne zaman imzalamıştır?
- ◆ Ülkeniz Birleşmiş Milletlere ne zaman ve neden katılmıştır?
- ◆ Ülkeniz diğer BM insan hakları temel dokümanlarından imzalamış mıdır?
- ◆ Ülkeniz başka hangi uluslararası insan hakları taahhütlerini kabul etmiştir?

ÜLKENİZ VE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

► Ülkenizde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin yürürlükte olmasının etkileri nelerdir? Bir ülke AİHS'ni imzaladığı zaman sonuçları birçok yere uzanır. Aynı şekilde bu faaliyet öğrencilerin aşağıdakileri araştırmalarını gerektirir:

- ◆ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinden etkilenen kurumlar hangileridir?

- ◆ Sözleşmeyle teminat altına alınan hak ve özgürlüklerden kişilerin yararlanmasını sağlamaktan sorumlu kurumlar hangileridir?
- ◆ Bu kurumlardan birine sınıfça bir ziyaret düzenlemek mümkün müdür?
- ◆ Ülkeniz anayasasında yer alan hangi hükümler Sözleşmeyle ortaya konan hükümlerle benzerlik taşımaktadır?
- ◆ Ülkenizi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde temsil eden yargıcın adı nedir ve profesyonel geçmişi nasıldır?
- ◆ Ülkenizce Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine taşınan davalar olmuş mudur? Olduysa sonuçları nelerdir?
- ◆ Ülkenizin Sözleşme ihlali yaptığı tespit edildiyse bunu gidermek için neler yaptı?

► Kişilerin haklarını koruyucu birok başka Avrupa Konseyi sözleşmesi ve mekanizması bulunmaktadır. Ülkeniz ve aşağıdaki kurumlar arasında ne gibi bağlantılar vardır:

- ◆ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi?
- ◆ Avrupa Sosyal Şartı?
- ◆ İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesi?
- ◆ Ulusal Azınlıkların Korunmasına dair Çerçeve Sözleşme?
- ◆ Irkçılık ve Tahammülsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu?

Durum çalışması – Öğrenilenlere dair analiz ve uygulama

Zaman:

30 dakika (durum çalışmasını okumak ve soruyu cevaplamak için) artı 20 dakika (düzeltmeler ve anlatılan konuya ilişkin olası tartışmalar için).

Yaklaşım:

öğrencileri küçük gruplara ayırın (4-5). Bilgi sayfalarının yardımıyla, aşağıdaki durum çalışmasını okumalarını ve soruları cevaplandırmalarını isteyin. Her grup kendi cevaplarını sunmak için bir konuşmacı seçmelidir.

Mary Williams ve onun basın önündeki imajı

Mary Williams dünyaca ünlü bir film yıldızıdır. 2001 yılında Star News adlı bir dergi onun son dönemdeki filmlerindeki performansını eleştiren bir dizi yazı yayınlamıştır.

Bayan Williams dergiyi çamur atmakla itham etmiştir. Dergide yayınlanan yazıları eleştirmiş ve burada yer alan kendi fotoğraflarını da özel hayatının işgal edilmesi olarak nitelemiştir.

Ülkesindeki (Avrupa Konseyi üyesi bir ülke) mahkemeler, yazıların gerçekten iftira unsuru taşıdığına ve derginin 7000 euro tazminat ödemesine karar vermiştir. Bununla beraber aynı mahkemeler Bayan Williams'ın çok tanınan bir ünlü olduğunu ve günlük yaşam fotoğraflarının yayınlanmasını kabul etmek durumunda olduğunu da belirtmiştir.

Sorular:

■ Mary Williams mahkemenin fotoğraflarının yayınlamasına ilişkin kararını temyize götürmek istemektedir.

Davasını Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine götürebilirmi? Eğer götürebilirse başvurusunu Sözleşmenin hangi maddelerine dayandırabilir?

■ Star News dergisi aldığı para cezasını temyize götürmek istemektedir.

Bu davasını Avrupa Mahkemesine götürebilirmi? Eğer götürebilirse başvurusunu Sözleşmenin hangi maddelerine dayandırabilir?

■ Aşağıdaki konu hakkında 20 satır yazınız:

Gazetecilerin ifade özgürlüğüne ilişkin kısıtlamalar olabilir mi?

Durum çalışması – Öğrenilenlere dair analiz ve uygulama

Zaman:

30 dakika (durum çalışmasını okumak ve soruyu cevaplamak için) artı 20 dakika (düzeltmeler ve anlatılan konuya ilişkin olası tartışmalar için).

Yaklaşım:

öğrencileri küçük gruplara ayırın (4-5). Bilgi sayfalarının yardımıyla, aşağıdaki durum çalışmasını okumalarını ve soruları cevaplandırmalarını isteyin. Her grup kendi cevaplarını sunmak için bir konuşmacı seçmelidir.

Barışçı

gösteriler

Kente kalan son yeşil park araba parkı yapılmak istenmektedir. Yerel halktan on kişi, rahatlayacakları ve çocuklarının oynayacakları bir yere ihtiyaç duyduklarını belirterek parkta barışçı bir biçimde gösteri yapmaktadır.

Polis olay yerine gelir ve gösteri yapamayacaklarını ve evlerine gitmelerini söyler. Göstericiler yere oturur ve hareket etmeyi reddederler. Polis bunları, bazılarını inciterek sertçe uzaklaştırır.

Sorular:

■ Göstericilerin temel hakları ihlal edilmiş midir? Evetse hangileri?

■ Göstericiler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine toplu bir biçimde müracaat edebilir mi? Bir başvuruda bulunabilmek için gerekli olan koşulları belirtin.

■ Başvurularını Sözleşmenin hangi maddelerine dayandırabilirler?

Durum çalışması – Öğrenilenlere dair analiz ve uygulama

Zaman:

30 dakika (durum çalışmasını okumak ve soruyu cevaplamak için) artı 20 dakika (düzeltmeler ve anlatılan konuya ilişkin olası tartışmalar için).

Yaklaşım:

öğrencileri küçük gruplara ayırın (4-5). Bilgi sayfalarının yardımıyla, aşağıdaki durum çalışmasını okumalarını ve soruları cevaplandırmalarını isteyin. Her grup kendi cevaplarını sunmak için bir konuşmacı seçmelidir.

Lorenzo boşanması ve çocukları

Lorenzo 12 yıllık evliliğin sonunda boşanmak için müracaat eder. Eşinin itirazı yoktur ama mahkemenin boşanma kararını alması yıllar sürer.

Lorenzo iki çocuğuyla temas kurmak ister ama ülkesindeki hukuk kuralları boşanma işlemleri sonuçlanıncaya kadar buna müsaade etmemektedir.

Sorular:

- ▣ Lorenzo duruma karşı çıkabilmek için Sözleşmenin hangi maddesini kullanabilir?
- ▣ Eğer Lorenzo Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmaya karar verirse hangi aşamalardan geçebileceğini belirtin.

Durum çalışması – Öğrenilenlere dair analiz ve uygulama

Zaman:

30 dakika (durum çalışmasını okumak ve soruyu cevaplamak için) artı 20 dakika (düzeltmeler ve anlatılan konuya ilişkin olası tartışmalar için).

Yaklaşım:

öğrencileri küçük gruplara ayırın (4-5). Bilgi sayfalarının yardımıyla, aşağıdaki durum çalışmasını okumalarını ve soruları cevaplandırmalarını isteyin. Her grup kendi cevaplarını sunmak için bir konuşmacı seçmelidir.

Roberto ve

alıkonma

1996'da Roberto birkaç soygun ve araba hırsızlığı yüzünden 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Mahkemenin verdiği cezayı çekeceği ceza evine transferinden önce altı ay boyunca gözaltında tutulmaya devam etti.

Roberto gözaltında uzun süre tutulmasının kanunsuz olduğu yönünde şikayette bulunmaktadır. Buna ek olarak içinde tutulduğu koşulların aşağılayıcı olduğunu da söylemektedir. Ayrıca kendisine gelen mektupların ilk önce ceza evi görevlilerince açıldığını ve okunduğunu belirtmektedir.

Sorular:

- ▣ Roberto'nun temel hakları ihlal edilmiş midir? Evetse hangileri?
- ▣ Roberto duruma karşı çıkabilmek için Sözleşmenin hangi maddesini kullanabilir?
- ▣ Roberto'nun avukatı müvekkilinin alıkonma şartları hususunda hangi kriterlere başvurabilir?

Durum çalışması – Öğrenilenlere dair analiz ve uygulama

Zaman:

30 dakika (durum çalışmasını okumak ve soruyu cevaplamak için) artı 20 dakika (düzeltmeler ve anlatılan konuya ilişkin olası tartışmalar için).

Yaklaşım:

öğrencileri küçük gruplara ayırın (4-5). Bilgi sayfalarının yardımıyla, aşağıdaki durum çalışmasını okumalarını ve soruları cevaplandırmalarını isteyin. Her grup kendi cevaplarını sunmak için bir konuşmacı seçmelidir.

Ivan ve **Sınırdışı** edilme

ihtimali

Ivan bir komşu ülkede (Avrupa Konseyi üyesi) polis tarafından tutuklanmıştır. Dokümanları düzgün olmadığından dolayı mahkeler kendi ülkesine iade edilmesine karar vermiştir.

Ivan bu kararı temyiz etmeye çalışmaktadır. Ülkesinde ayrımcılığa uğramış etnik bir azınlık içinde yer aldığını ve dönmesi halinde, resmi yetkililer veya asi gruplarca işkenceye maruz kalacağını - hatta öldürülebileceğini - iddia etmektedir.

Sorular:

■ Ivan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine sunacağı komşu ülkeye karşı bir davayla, bu ülkenin iadesi yönünde aldığı karardan şikayetçi olabilir mi? Başvurusunu Sözleşmenin hangi maddelerine dayandırabilir?

■ Kendi ülkesine karşı hangi düzeyde bir başvuruda bulunabilir?

Durum çalışması – Fikir alış verışı, insan haklarının tartışılması

Süre:

1 – 1½ saat.

Yaklaşım:

sınıfı 5-6 kişilik gruplara ayırın ve onlara aşağıdaki senaryoyu okuyun. Sonrasında aşağıdaki soruları kullanarak konuyu tartışmaya başlayın.

hayali ülke

“Hiç kimsenin yaşamadığı ve hiç bir hak ve hukukun olmadığı bir ülke hayal edin. Siz ve grubunuzun diğer üyeleri bu ülkenin ilk yerleşimcileri olacaksınız. Bu ülkede nasıl bir statüye sahip olacağınızı bilmiyorsunuz.”

Her öğrenci kendi başına, bu ülkede yaşayacak bütün insanlar için teminat altına alınacak üç haktan oluşacak bir liste yazmalıdır.

Öğrencilerden listelerini gruptakilerle paylaşmasını ve tartışmalarını isteyin. Bundan sonra grup en önemli olduğunu düşündüğü 10 hak üstünde anlaşmalıdır. Grup bundan sonra ülkeye bir isim vermeli ve büyük bir kağıda haklar listesiyle beraber yazmalıdır.

Her grup listesini sınıfın geri kalanına sunar. Bunu yaparken, her hak için bir sınıf listesi oluşturun ve tekrar edenlere bir çarpı koyun.

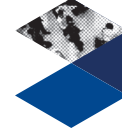
Gruplara tanımlarını bitirdikten sonra, sınıftan birbiriyle çakışan veya çelişen hakları belirlemelerini isteyin:

- ◆ Sınıf listesi akılcı olmuş mudur? Benzer haklar aynı grupta toplanmış mıdır?
- ◆ Gerçeğe ne kadar yakındır?

Aşağıdaki başlıklar altında başka sorular da sorulabilir:

- ◆ Hangi hakların önemli olduğuna dair fikirleriniz faaliyet esnasında değişti mi?
- ◆ Listeye eklemek istediğiniz haklar var mıdır?
- ◆ İnsan hakları evrensel midir?
- ◆ Bölgenizde faal halde bulunan insan hakları kuruluşları var mıdır?
- ◆ Amaçları nelerdir? Neler yaparlar? Üyeleri kimlerdir?

Test!

Ne kadar bildiğinizi görün

1. AİHS ne zaman kabul edildi?

- ◆ 1948
- ◆ 1950
- ◆ 1959

2. Her ülke için kaç yargıç bulunmaktadır?

- ◆ bir yargıç
- ◆ ülkeye göre değişir
- ◆ davaya göre değişir

3. Mahkemeye kimler dava sunabilir?

- ◆ Avrupa Birliği vatandaşları
- ◆ Avrupa Konseyine üye ülke vatandaşları
- ◆ ülkesine bakılmaksızın herkes

4. Bütün iç çareler tüketildikten sonra Mahkemeye başvurmanın zaman limiti nedir?

- ◆ mahkeme kararını takiben 6 ay içinde
- ◆ dava unsurlarının oluşmasını takiben 10 yıl içinde
- ◆ son mahkeme kararını takiben bir yıl içinde

5. Mahkeme kararlarının uygulanmasını izlemekten hangi kurum sorumludur?

- ◆ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
- ◆ İnsan Hakları Komiseri
- ◆ Bakanlar Komitesi

6. Hangi ülke AİHS'ni imzalayıp onaylamamıştır?

- ◆ Türkiye
- ◆ Belarus
- ◆ İsviçre

7. Mahkemenin hali hazırda hükümde bulunduğu alanlar arasında hangisi vardır?

- ◆ ulusal savunma
- ◆ kimyasal kirlenme riski
- ◆ bioetik

8. Avrupa Birliğine üye kaç ülke AİHS'ne taraf değildir?

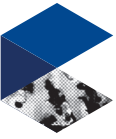
- ◆ 0
- ◆ 1
- ◆ 9

9. Sözleşme ihlali olduğunu belirten bir kararı uygulama hususunda kim sorumludur?

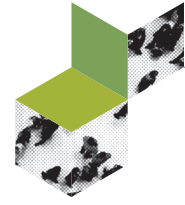
- ◆ devletler
- ◆ Bakanlar Komitesi
- ◆ Mahkeme

10. Mahkemeye başvurular kaç değişik dilde yapılabilir?

- ◆ 2
- ◆ 47
- ◆ üye ülke resmi dillerinin herhangi biriyle

- Testin cevapları:
1. 1950
 2. tek yargıç
 3. ülkesine bakılmaksızın herkes
 4. son Mahkeme kararını takiben 6 ay içinde
 5. TBakanlar Komitesi
 6. Belarus
 7. kimyasal kirlenme riski
 8. 0
 9. devletler
 10. üye devlet resmi dillerinin herhangi birisi

Avrupa Konseyi'nin diğer metinleri insan haklarını korumak

Yıllar içinde Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle teminat altına alınan haklara dayalı bir çok başka metin de üretti.

Avrupa Sosyal Şartı

Avrupa Sosyal Şartı (1961), buna Ek Protokoller (1988) ve Revize Şart (1996) bir seri temel toplumsal hakkı teminat altına almaktadır. Bunlar temelde, istihdam (örneğin ayrımcılığın önlenmesi, ticaret birliği hakları, ve toplumsal refah hakları), fakirliğe ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma ve düzgün bir şekilde barınmayı kapsamaktadır.

İşkencenin Önlenmesi Avrupa Sözleşmesi

1987'de Avrupa Konseyi, İşkencenin ve İnsanlık dışı ve Aşağılayıcı Muamele veya Cezalandırmanın Önlenmesi Avrupa Sözleşmesini kabul etti. Bu Sözleşme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan korumayı, gözaltındakilere nasıl davranıldığını görmek amacıyla gözaltı yerlerine ziyarette bulunan bir Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK) oluşturarak yardımcı olur.

Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi

Genelde ulusal azınlıkları koruyan ilk çok taraflı hukuken bağlayıcı enstrumandır. Taraf devletlerin uygulayacağı prensipleri belirler.

Bunlar arasında kanunlar önünde eşitlik, kültürleri korumak ve geliştirmek, kimlikleri, dinleri, azınlık dillerini ve geleneklerini korumak için tedbirler almak bulunmaktadır.

İrkçılık ve Tahammülsüzlüğe karşı Avrupa Komisyonu (ITAK)

ITAK 1993 yılında her türlü ırkçılık, yabancı düşmanlığı, yahudi düşmanlığı ve tahammülsüzlükle Avrupa çapında mücadele için kurulmuştur. Bu alandaki ulusal ve uluslararası tedbirleri değerlendirerek bütün seviyelerdeki mücadeleyi destekler.

Avrupa Konseyi İnsan Kaçakçılığıyla Mücadele Sözleşmesi

Sözleşme özellikle insan kaçakçılığı kurbanlarının haklarını savunmaya yönelik kapsamlı bir antlaşmadır. Kaçakçılığın önlenmesi ve bunu gerçekleştirenlerin cezalandırılmasına da odaklanır. Kadın, erkek veya çocuk olduğuna bakmaksızın bütün kişilere ve cinsiyet, zorunlu istihdam veya hizmete olmak üzere her türlü istismara karşı uygulanır.

www.human-rights-convention.org
www.echr.coe.int
www.coe.int/socialcharter
www.cpt.coe.int
www.coe.int/monitoring
www.coe.int/ECRI
www.coe.int/commissioner

